

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЄЮ

Корпорації істотно впливають на розвиток і економічне зростання країни. Розуміння ролі корпорації в економіці прийшло одночасно з появою та розвитком корпоративного сектора. Специфічні проблеми корпоративного управління, що виникають у різних країнах, характеризують значний вплив менталітету та історичного минулого на створення національної моделі корпоративного управління. Саме тому є необхідність у визначенні та реалізації принципів економічної політики щодо корпорацій, оскільки ігнорування їх економічного потенціалу і можливостей в умовах глобалізації є неприпустимим і призведе до небезпечних наслідків. Однак, можна констатувати, що на сьогоднішній день проблема взаємодії державних інститутів і корпорацій, ризику і перспективи такої взаємодії все більше усвідомлюються урядами більшості держав, у тому числі й України.

Сьогодні в Україні процес становлення цивілізованих ринкових відносин протікає значно повільніше, ніж формальне їх закріплення. В умовах законодавчо визначених правил в сфері приватної власності на будь-яке майно, свободи підприємництва, взаємодії бізнесу і влади багато аспектів економічних відносин як всередині корпорацій, так і між ними, з одного боку, і державою – з іншого, залишаються проблемними. Як наслідок, ці проблеми негативно впливають на якість корпоративного управління. У зв'язку з цим, метою даної статті є пошук теоретичного підґрунтя щодо розробки ефективних методів управління корпораціями як суб'єкта економічних відносин в Україні.

Корпорація – це певна сукупність економічних агентів, що відрізняються правовим статусом, правоздатністю, системою визначення мети. Активно діючі глобалізаційно-інтеграційні процеси сформували уявлення, що до корпорацій слід відносити мегаструктури, котрі, як правило, домінують в певному ринковому ареалі. В Україні досі є відсутньою чітка схема формування вітчизняної моделі корпоративного управління, так само як і схема правового забезпечення корпоративного управління в компаніях з державною участю. Акціонерні товариства сьогодні зіштовхуються з низкою проблем в сфері корпоративного управління, які, безсумнівно, вимагають розробки комплексного вирішення.

Питання і проблеми корпоративного управління розглядаються в багатьох роботах вітчизняних і зарубіжних економістів. Одним з перших повних досліджень стала робота А. Берлі і Г. Мінза «Сучасна корпорація і приватна власність» [1], де вперше було приділено увагу проблемі відділення власності від управління. Спостерігається досить чітке розділення функцій: акціонери володіють корпорацією, а менеджери – керують.

Стандартний погляд на корпорацію, який розглядає її як фірму, що максимізує прибуток і мінімізує витрати виробництва на основі оптимального розподілу ресурсів і граничної продуктивності факторів виробництва, на наш

погляд, не вичерпує уявлення про корпорацію як про один з найважливіших гравців постіндустріальної ринкової економіки. Корпорація – це не тільки максимізатор прибутку, але і складна система соціально-економічних відносин між різними суб'єктами, складовими корпорації. Соціально-економічні відносини в корпорації – це система відносин, що складаються між власниками, менеджерами та працівниками корпорації і пов'язаних з виробництвом, розподілом доходу, відносинами власності, системою управління, фінансовими параметрами та інституційним оформленням [2].

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» поняття «корпорація» характеризується як «договірні об'єднання, створені на основі поєднання виробничих, наукових та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників» [3].

Фактори, що впливають на економічне зростання великих корпорацій, в залежності від джерела впливу можна розділити на дві групи – внутрішні і зовнішні. До внутрішніх факторів належать: положення корпорації на ринку, наявні у них ресурси, їх доступність, якість, вартість, рівень технологічної оснащеності, кадровий потенціал, інноваційна активність і мотивація персоналу, фінансова політика компанії, рівень і якість менеджменту тощо.

Зовнішні фактори економічного зростання корпорацій – це чинники, які впливають на них ззовні безпосередньо (поява альтернативних джерел ресурсів та енергії, монополізація ринку, будівництво нових потужностей, втрата репутації компанії) і опосередковано (зміна законодавства в країні і світі, кон'юнктурні коливання загальносвітових цін на ресурси, економічна стабільність, падіння рівня інфляції, зміна співвідношення курсу внутрішньої та іноземних валют). Непрямі зовнішні фактори економічного зростання: ринкові (зміна світових цін на ресурси, рівень монополізації), фінансово-економічні (рівень інфляції, відсоткова ставка), нормативно-правові, а також пов'язані із зовнішньоекономічним регулюванням (експортні, інші аспекти тарифно-митного регулювання), обставини непереборної сили (стихійні лиха, воєнні дії, кримінальна обстановка).

Слід виділити такі позитивні риси функціонування корпорації, як: гнучка організаційна структура управління; оптимальний розподіл всіх видів ресурсів; оптимальне розміщення виробництва; постійне вдосконалення технологій; вирішення проблем зайнятості; посилення конкуренції; розширення міжнародного співробітництва; скорочення витрат виробництва за рахунок ефекту масштабу.

Проте не слід забувати і про негативний вплив корпорацій на економіку країн, в яких вони здійснюють діяльність. Серед основних негативних чинників можна виділити такі:

– корпорації втручаються в ті сфери господарської діяльності, які мають державний інтерес. Внаслідок зустрічних інтересів, вони можуть чинити політичний тиск на уряд цієї країни;

– корпорації здатні обійти національні законодавства з оподаткування, що призводить до недоотримання коштів до місцевого і державного бюджетів країни;

– корпорації монополізують ринок і встановлюють високі монопольні ціни;

– корпорації здійснюють негативний вплив на навколишнє середовище;

– корпорації зазвичай концентрують наукові дослідження і технічні розробки в країні базування, що призводить до недоотримання країнами-виробниками продукції новітніх технологій.

Парадигма управління корпоративною структурою має ґрунтуватися на реальних уявленнях про внутрішні резерви і потенціал, які є достатніми для завоювання необхідного сегменту ринку, а також на можливостях довготривалого його збереження та розширення.

Найбільш важливі акценти слід приділити наступним напрямкам:

– часткове реформування нормативно-правової бази діяльності корпорацій, що передбачає рекомендації з проведення інвентаризації чинного корпоративного законодавства та усунення невідповідностей в ньому, розробці нових законів, що підвищують ефективність правового середовища корпорацій;

– вдосконалення економіко-фіскальної взаємодії між корпораціями та органами влади, які полягають у підвищенні фінансової прозорості діяльності корпорації та ін.;

– створення й удосконалення механізмів управління складними комерційними процесами, які полягають у розробці потокової моделі системи управління діяльністю корпорації та ін.;

– формування ефективних систем управління діяльністю корпорацій, які полягають у розробці концептуальних підходів до управління;

– створення наукової бази виробництва в рамках корпорацій, які полягають у розробці структури корпоративного інноваційного центру, посиленні контролю над виробничим процесом за рахунок багатоетапності.

Таким чином, корпорації перетворилися на домінуючу рушійну силу міжнародного поділу праці та ринкового виробництва, в головний фактор розвитку світової економіки. Широко використовуючи переваги міжнародного поділу праці, вони здійснюють істотний вплив на економічний і соціальний розвиток іноземних держав та різні аспекти їх зовнішньоекономічної діяльності.

Література

1. Berle, A. The Modern Corporation and Private Property / A. Berle, G. Means. – New York : Harcourt, Brace and World, 1967.

2. Брижак О.В. Российские корпорации: акторы и их интересы / О.В. Брижак // Философия хозяйства. – 2012. – № 4 (82). – С. 199–205.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпінь; ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.